

Paweł MATYASZEWSKI

LA PENSÉE CONTRE-RÉVOLUTIONNAIRE EN FRANCE. ESSAI DE SYNTHÈSE

Résumé

Cette étude ambitionne de synthétiser la pensée contre-révolutionnaire en France à la charnière des XVIIIe et XIXe siècles. Il s'agit moins de passer en revue les représentants de la Contre-Révolution française et leurs conceptions idéologiques que de montrer les traits communs de leurs prises de position politiques et philosophiques. Amalgame hétérogène d'opinions intellectuelles différentes, la pensée contre-révolutionnaire française représente, indépendamment de la variété énorme de concepts possibles qu'elle reflète, un ensemble d'idées rigoureux, ce qui permet de la considérer en bloc comme un mouvement idéologique cohérent. Parmi les idées communes qui caractérisent la prise de position contre-révolutionnaire, il faut mentionner, en premier lieu, le caractère réformiste de ses conceptions politiques. Consciente de la faiblesse du système social, politique et économique de l'Ancien Régime, la Contre-Révolution ne veut aucunement retourner vers l'état d'avant 1789, mais elle propose tout un système de réformes de la monarchie de Louis XVI. On voit ce caractère réformiste se manifester, à un degré différent, chez pratiquement tous les penseurs contre-révolutionnaires, indépendamment de leurs prises de position idéologiques. De l'autre côté, le conservatisme de la pensée contre-révolutionnaire reste aussi un phénomène essentiellement philosophique qu'il est aisé de synthétiser dans un ensemble cohérent. Partis de leur aversion commune pour le mouvement de la Révolution, les auteurs contre-révolutionnaires non seulement deviennent défenseurs farouches de la monarchie, mais ils s'attaquent au fondement idéologique des républicains. Au nom d'un traditionalisme culturel et philosophique, ils rejettent les principes de la pensée rousseauiste, ils opposent la vision de l'homme social à celle de l'individu, enfin ils remettent en cause l'épistémologie et l'héritage culturel des Lumières. Mouvement doctrinal et philosophique rigoureux, le pensée contre-révolutionnaire française de la fin du XVIIIe siècle prépare donc le fondement du conservatisme qui traversera la pensée politique et culturelle européenne aux XIXe et XXe siècles.

Słowa kluczowe : Kontrewolucja, konserwatyzm, anty-Oświecenie.

Mots clefs : Contre-Révolution, conservatisme, Anti-Lumières.

Key words : Countrevolution, conservatism, Anti-Enlightenment.

Judyta STACHNIAK

JOANNA SZALONA.

KILKA UWAG NA TEMAT: POSTAĆ W DZIELE MONTHERLANT'A A ŹRÓDŁA HISTORYCZNE

Streszczenie

Joanna Szalona, urodzona w Toledo w 1479 roku, a zmarła w Tordesillas w 1555, była królową Kastylii i Aragonii, żoną Filipa Pięknego. Jest ona postacią bardzo złożoną i do dziś nieodgadnioną: jedni twierdzą, że była szalona, niezrównoważona psychicznie, drudzy zaś utrzymują, że była ofiarą ambicji politycznych swojego ojca Ferdynanda, potem męża, a

następnie syna, Karola Piątego, którzy zależnie od swoich własnych interesów orzekali o jej zdrowiu psychicznym.

Postać ta – jej tajemniczość i złożoność – zainspirowała dramaturga Henry de Montherlant'a, który, w swojej sztuce pod tytułem *Le Cardinal d'Espagne*, ukazał ją w jej ostatnim, choć najdłuższym okresie życia – jako wdowę, zrozpaczoną po śmierci swojego męża, Filipa Pięknego.

Zarówno wygląd zewnętrzny, jak i zachowanie bohaterki Montherlant'a zgodne są ze świadectwami ówczesnych i współczesnych historyków: Sandovala, L.P. Gacharda, W.T. Walsh'a oraz J. Brouwera. Niedbały ubiór królowej, odmawianie przyjmowania posiłków, strach przed szpiegami, niechęć do podejmowania decyzji, szczególnie wagi państwowej, czy napady szału ustępujące stanom odrętwienia, obecne są w sztuce francuskiego pisarza, który przyznaje się zresztą do korzystania z przekazów kronikarzy tamtej epoki. Postaci Joanny Szalonej towarzyszy również głębokie poczucie godności królewskiej oraz niechęć do spełniania wszelkich praktyk religijnych. Jednakże podstawą na której Montherlant zbudował postać Joanny Szalonej jest niewątpliwie jej niezaspokojona i zazdrosna miłość do Filipa Pięknego: z tą samą pasją z jaką kochała i nienawidziła zarazem swojego męża za jego życia, tak również opłakiwała go i po jego śmierci.

Słowa kluczowe : Henry de Montherlant, teatr (historia w teatrze), szaleństwo.

Mots clefs : Henry de Montherlant, théâtre (histoire dans le théâtre), folie.

Key words : Henry de Montherlant, theatre (history in theatre), folly.

Edyta ULIASZ

POSTAĆ NA TROPIE TOŻSAMOŚCI W POWIEŚCIACH PATRICKA MODIANO : W POSZUKIWANIU CZASU, PRZESZŁOŚCI, DAWNEGO PARYŻA

Streszczenie

Tematem dominującym w twórczości Patricka Modiano jest niewątpliwie poszukiwanie straconego czasu. Jego powieści są swego rodzaju zaproszeniem do niebezpiecznej gry z przeszłością, gry w której stawką jest odnalezienie tożsamości. Jego bohaterowie skazani są na jej poszukiwanie, pragną uwolnić się od obsesji bycia nikąd. Aby dowiedzieć się kim są naprawdę, próbują odnaleźć swą przeszłość (Guy Roland z *Rue des Boutiques Obscures*), młodość (Jean Dekker z *Quartier perdu*), dawny Paryż (detektyw z *Fleurs de ruine*).

Dzięki nieustannym wędrówkom między teraźniejszością a przeszłością, światem realnym a światem wyobraźni, ich egzystencja zawieszona jest w międzyczasie. Magiczna moc pamięci, to zdradziecka, to wierna, odkrywa lub niszczy fragmenty łamigłówki jaką jest ich życie. Detektywi rozpoczynają prywatne śledztwo, które prowadzi na trop tajemniczych wydarzeń: porwań, ucieczek, morderstw w które byli niegdyś uwikłani.

Każdy nowy ślad wiedzie w ciemne uliczki labiryntu przeszłości, pełne bolesnych wspomnień, od których nie sposób się uwolnić, lub magicznych chwil, do których warto powrócić. Dla bohaterów Modiano utracona tożsamość okazuje się jedynie pretekstem, by wyruszyć na poszukiwanie straconego czasu.

Słowa kluczowe : Modiano, poszukiwanie, tożsamość.

Mots clefs : Modiano, quete, identité.

Key words : Modiano, searching, identity.

Francesco GROGGIA

NIESTINIEJĄCA BIBLIOTEKA. PRZYKŁADY NIEOZNACZONEJ FANTASTYCZNOŚCI WEDLE KONCEPCJI STANISŁAWA LEMA U BORGESA, CALVINO I LANDOLFIEGO

Streszczenie

Artykuł dotyczy zasadniczo kwestii różnorodności gatunku literackiego klasyfikowanego zazwyczaj jako „fantastyka”, który od zawsze stanowi problem dla teorii literatury : czy należy go traktować ściśle jako gatunek literacki, czy raczej jako pojęcie twórczości literackiej. Rozpoczynając od krytyki Stanisława Lema, dotyczącej słynnej wypowiedzi Tzvetana Todorowa i jego wizji literatury fantastycznej, zawartej w książce *La littérature fantastique*, analiza tekstów Borgesa, Stapledona, Calvino, Landolfiego, Buzzatiego oraz własnych tekstów polskiego pisarza umożliwia zastosowanie pomysłów S.Lema do rozwinięcia samego pojęcia fantastyki na tle studiów współczesnej komparatystyki. Od fantasycznej teologii Borgesa i Landolfiego do fantastycznej kosmologii Calvino i Lema, od futurologicznej historiografii Stapledona do antyalegorii Buzzatiego, słowo „fantastyka” obejmuje gatunki literackie, dla których jeszcze nie znaleziono miejsca w ramach teorii literatury.

Słowa kluczowe : Lem, fantastyka, metafora, Buzzati, Landolfi, alegoria, Calvino.

Parole chiavi : Lem, letteratura fantastica, metafora, Buzzati, Landolfi, allegoria, Calvino.

Key words : Lem, science-fiction, metaphor, Buzzati, Landolfi, allegory, Calvino.

Cécile LE GALLO

MAŁŻEŃSTWO W SARTHE I BRETANII W LATACH 1913-1952

Streszczenie

Artykuł ten jest wynikiem badań dotyczących rytuałów zawarcia związku małżeńskiego w latach 1913-1952 we francji – w Bretanii oraz w regionie Sarthe. W pierwszej części przedstawia on, jak sam dzień zaślubin wyglądał w obu regionach ; autorka starała się odtworzyć zwyczaje nowożeńców oraz obyczaje świąteczne związane z zaślubinami. Część druga jest krótką analizą pojęcia uczucia szczęścia i jego obecności (bądź nieobecności) w badanych obrzędach dnia zaślubin ; uwypukla ona różnice w mentalności mieszkańców obu regionów.

Słowa kluczowe : etnologia, małżeństwo, I poł. XX wieku, Sarthe, Bretania.

Mots clefs : ethnologie, mariage, entre-deux-guerres, Sarthe, Bretagne.

Key words : ethnology, marriage, first half of XX century, Sarthe, Bretagne.

Janusz BIEN

CZASOWNIK NIJAKI BIERNY JAKO JEDNO Z UŻYĆ FRANCUSKIEGO CZASOWNIKA ZWROTNEGO

Streszczenie

Struktury z czasownikami zwrotnymi w języku francuskim (i nie tylko) mają niezwykle złożoną semantykę, a ich klasyfikowanie jest tym trudniejsze, iż często musi opierać się na kryteriach istniejących poza predykatem, na przykład dla struktur z zaimkiem se, biernych

czy nijakich (tutaj *se P* i *se Neu*) główną cechą dystynktywną jest status agensa domyślnego. Analiza przedstawiona w artykule dotyczy tej drugiej struktury, koncentruje się jednak na jej elementach składniowych : orzeczeniu i dopełnieniu (podmiotu składniowego).

Autor stara się udowodnić, iż regularność występowania niektórych cech oraz ich współzależności są często pozorne, dlatego należy je rozpatrywać w kategoriach tendencji, a nie cech funkcjonalnych.

Słowa kluczowe : czasownik pronominalny, strona zwrotna.

Mots clefs : verbe pronominal, moyen.

Key words : pronominal verb, middle construction.

Urszula PAPROCKA-PIOTROWSKA

NAUCZYĆ SIĘ OPOWIADAĆ. O „PRZYPADKOWYM” ROZWOJU KOMPETENCJI NARRACYJNEJ W JĘZYKU FRANCUSKIM U UCZNIÓW POLSKICH.

Streszczenie

Artykuł – oparty ma materiale empirycznym zebranych w drodze czteroletnich badań – opisuje, jak grupa polskich uczniów-licealistów zdobywa kompetencję językową w zakresie budowy narracji w języku obcym (język francuski jako obcy).

Analizując program nauczania pod względem rozwijania zdolności narracji oraz realną kompetencję narracyjną obserwowanych uczniów, autorka stara się zarejestrować kolejne stadia rozwoju tego typu kompetencji, opisać kolejne trudności w jej zdobywaniu oraz dotrzeć do ich przyczyn.

Słowa kluczowe : akwizycja, język francuski jako obcy, narracja, czas, aspekt, środki językowe bezpośrednie, środki językowe pośrednie.

Mots clefs : acquisition des langues étrangères, français langue étrangère, narrative, temps, aspects, moyens linguistiques indirects, moyens linguistiques directs.

Key words : acquisition of foreign languages, French as foreign language, narrative tense, aspect, indirect linguistic means, direct linguistic means.

Alfons PILORZ

HOMONIMIA: ZJAWISKO WEWNĄTRZ- I MIĘDZYJĘZYKOWE

Streszczenie

Artykuł zajmuje się tylko homonimiami pełnymi, a więc posiadającymi nie tylko cechę homofoniczności oraz różnorodności znaczeniowej, ale i odrębne etymony. Badanie homofoniczności wewnątrz dwóch wybranych języków (francuskiego i polskiego) pozwala wskazać na właściwości wyrazu i sylaby umożliwiające homonimie : krótkość wyrazu i prosta struktura sylaby (przede wszystkim CV i CVC). Druga część pracy podejmuje rzadko poruszane zagadnienie homonimii międzyjęzykowej na przykładzie francuskiego i polskiego, czeskiego i polskiego, węgierskiego i polskiego, japońskiego i polskiego oraz suahili i polskiego. Homonimia ta występuje z małym natężeniem w językach bliskich genetycznie, z większym w językach genetycznie odległych. Oczywiście warunkiem tego rodzaju wystąpienia „spotkań” leksykalnych jest wspomniana krótkość wyrazów wchodzących w pary homonimiczne oraz prostota ich struktury sylabicznej.

Słowa kluczowe: homonimia, homonimia wewnątrzjęzykowa, homonimia międzyjęzykowa,

homofonia.

Mots clefs : homonymie, homonymie intralinguistique, homonymie interlinguistique, homophonie.

Key words : homonymy, intralinguistic homonymy, interlinguistic homonymy, homophony.